ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПАРЛАМЕНТАРИЗМ»

Спеціальність: **D4 Публічне управління та адміністрування**

Освітній рівень: **другий (магістерський) рівень**

Освітня програма: **Публічне управління та адміністрування**

МАУП 2026

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Парламентаризм
Шифр та назва спеціальності	D4 «Публічне управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова
Кількість кредитів і годин	3 кредити / 90 год. Лекції: 16 Семінарські заняття: 14 Самостійна робота студентів: 60
Терміни вивчення дисципліни	II семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-ekonomiki/kafedra-publichnogo-administruvannya/katalog-vibirkovih-disciplin-profspryamuvannya.html

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

Чмир Ярослав Ігорович	
Науковий ступінь	PhD зі спеціальності Публічне управління та адміністрування
Вчене звання	немає
Посада	Доцент кафедри публічного адміністрування
Дисципліни, які викладає НПП	Національна безпека в контексті політики європейської інтеграції України; Управління соціальним та гуманітарним розвитком
Напрями наукових досліджень	Національна безпека України та її ключові чинники; інформаційна безпека; інформаційні війни та інформаційна агресія; соціальна безпека в умовах ліберальної демократії; державна інформаційна політика.
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=t7zqxR4AAAAJ https://orcid.org/0000-0002-4476-6687 https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58121803000
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	y.chmyr@live.com
Контактний тел.	+380(50)324-14-39
Портфоліо викладача на сайті кафедри / Інституту / Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-ekonomiki/kafedra-publichnogo-administruvannya.html

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Парламентаризм» спрямована на формування системного розуміння парламентаризму як принципу організації державної влади, інституту представницької демократії та механізму публічного управління. У межах курсу розглядаються теорії представництва і генеза парламентаризму, моделі парламентів, виборчі системи та форми правління, конституційно-правовий статус, структура та організація роботи Верховної Ради України, статус народного депутата і депутатська етика, законодавчий процес і правотворча діяльність, бюджетні повноваження парламенту, парламентський контроль та нагляд, взаємодія

парламенту з Президентом України, Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством, відкритість і цифровізація парламенту, парламентська дипломатія. Окрема увага приділяється функціонуванню Верховної Ради України в умовах воєнного стану, ролі парламенту в забезпеченні національної безпеки, адаптації законодавства України до acquis ЄС та внутрішній реформі парламенту відповідно до європейських стандартів парламентської демократії.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності становлення, функціонування та розвитку парламентаризму, організація і діяльність парламенту як єдиного органу законодавчої влади та його взаємодія з іншими суб'єктами публічного управління в Україні та державах-членах Європейського Союзу.

Метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань і практичних умінь щодо організації та діяльності парламенту, законодавчого процесу, парламентського контролю, аналізу й експертизи законопроєктів, взаємодії органів публічної влади з парламентом, а також здатності застосовувати європейські стандарти парламентської демократії під час підготовки та ухвалення управлінських рішень.

Завдання навчальної дисципліни:

– розкрити теоретико-методологічні засади парламентаризму, концепції представництва та поділу влади;
– проаналізувати історичну генезу світового та українського парламентаризму;
– порівняти моделі парламентів, виборчі системи та форми правління і їхній вплив на ефективність публічного управління;
– вивчити конституційно-правовий статус, структуру та організацію роботи Верховної Ради України, її органів і апарату;
– розкрити правовий статус народного депутата України, засади депутатської етики, доброчесності та запобігання конфлікту інтересів;
– сформувати розуміння законодавчого процесу, стадій розгляду законопроєктів, засад правотворчої діяльності та якості законодавства;
– дослідити бюджетні повноваження парламенту, форми і механізми парламентського контролю та нагляду, зокрема у секторі безпеки і оборони;
– проаналізувати взаємодію парламенту з Президентом України, Кабінетом Міністрів України, судовою владою, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства;
– ознайомити з принципами відкритості парламенту, інструментами електронного парламенту та участі громадян у законотворенні;
– вивчити європейські стандарти парламентської демократії, досвід Європейського парламенту та національних парламентів держав-членів ЄС, роль Верховної Ради України в адаптації законодавства до acquis ЄС;
– сформувати навички аналізу законопроєктів, підготовки аналітичних висновків, пропозицій та експертних оцінок, а також оцінювання діяльності парламенту в умовах воєнного стану.

Пререквізити навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях і вміннях, набутих здобувачами на попередньому рівні вищої освіти з основ публічного управління та адміністрування, теорії держави і права, конституційного права, політології, історії України та міжнародних відносин. Необхідними є базові навички роботи з нормативно-правовими актами, офіційними інформаційними ресурсами, аналізу суспільно-політичних процесів та критичного опрацювання інформації.

Постреквізити навчальної дисципліни. Знання та вміння, сформовані під час опанування дисципліни, становлять підґрунтя для «Парламентаризм», а також вибіркових дисциплін професійного спрямування. Набуті компетентності використовуються під час виробничої і переддипломної практики та підготовки кваліфікаційної роботи, зокрема для аналізу процесів цифрової трансформації публічного сектору, оцінювання цифрових публічних послуг і сервісів, роботи з відкритими даними та електронними реєстрами, застосування інструментів електронної демократії, електронної участі й цифрової взаємодії органів публічної влади з громадянами.

Навчальна дисципліна забезпечує формування у здобувачів вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення програмних результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування».

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність (ІК)	**Спеціальні (фахові) компетентності (СК)**
ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. **Загальні компетентності (ЗК)** ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК4. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні. ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.	СК1. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти. СК2. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери. СК5. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними. СК6. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України. СК7. Здатність самостійно готувати проєкти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування. СК9. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування. СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Результати навчання

ПРН1. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

ПРН2. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проєкти нормативно-правових актів для їх усунення.

ПРН3. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

ПРН8. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

ПРН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

ПРН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

ПРН12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

Зміст навчальної дисципліни (денна форма навчання)

№	Назва теми	К-сть годин, з них:			
		Лекції	Практичні та семінарські заняття	Самостійна робота	Методи навчання/методи оцінювання
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та історичні засади парламентаризму					Методи навчання: навчальна лекція; проблемна лекція; лекція-дискусія; бесіда; навчальна дискусія; аналіз Конституції України, законів, Регламенту Верховної Ради України та законопроєктів; порівняльно-правовий аналіз; кейс-метод; симуляції засідань комітету та пленарного засідання («модель парламенту»); рольові ігри «законодавча ініціатива», «парламентські слухання», «година запитань до Уряду»; підготовка висновків до законопроєктів, порівняльних таблиць і policy brief; stakeholder analysis; проєктно-дослідницький і проблемно-пошуковий методи; робота в малих групах; презентації, дискусії та дебати. Методи оцінювання: усний контроль; оцінювання участі у дискусіях і симуляціях; письмові аналітичні завдання;
Тема 1.	Парламентаризм як політико-правовий феномен: теорії представництва, принцип поділу влади та функції парламенту	2	2	7	
Тема 2.	Генеза світового та українського парламентаризму: від станово-представницьких установ до Верховної Ради України	2	1	7	
Тема 3.	Моделі парламентів, виборчі системи та форми правління: порівняльний аналіз	2	2	7	
Змістовий модуль 2. Організація та діяльність Верховної Ради України					
Тема 4.	Конституційно-правовий статус, структура та організація роботи Верховної Ради України. Статус народного депутата, депутатська етика та доброчесність	2	2	7	
Тема 5.	Законодавчий процес і правотворча діяльність: стадії, якість законодавства, оцінка впливу та експертиза законопроєктів	2	2	7	
Тема 6.	Бюджетні повноваження та парламентський контроль: тимчасові слідчі комісії, Рахункова палата, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, контроль у секторі безпеки і оборони	2	2	7	
Змістовий модуль 3. Парламент у системі публічного управління: взаємодія, відкритість та європейські стандарти					
Тема 7.	Парламент у системі стримувань і противаг. Відкритість парламенту, е-парламент, залучення громадян і парламентська дипломатія	2	1	8	
Тема 8.	Європейський парламентаризм і Верховна Рада України на шляху до членства в ЄС: адаптація законодавства, внутрішня реформа, діяльність парламенту в умовах воєнного стану	2	2	8	

					аналіз нормативно-правових актів і законопроєктів; експертний висновок / policy brief; презентація; оцінювання кейс-завдань; тестовий контроль; модульна контрольна робота; самооцінювання та взаємооцінювання.
Модульна контрольна робота					
Всього:		**16**	**14**	**60**	
Форма контролю: залік					

Зміст самостійної роботи здобувача освіти з навчальної дисципліни «Парламентаризм» передбачає підготовку до аудиторних занять шляхом опанування матеріалів лекцій, Конституції України, законів України, Регламенту Верховної Ради України, основної і додаткової літератури, наукових публікацій та офіційних інформаційних ресурсів; моніторинг законопроєктної роботи Верховної Ради України та роботи її комітетів; аналіз законопроєктів, пояснювальних записок, висновків Головного науково-експертного управління і порівняльних таблиць; підготовку експертних висновків, аналітичних довідок, презентацій, доповідей, рефератів; порівняльний аналіз діяльності парламентів держав-членів Європейського Союзу; розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавчого процесу та парламентського контролю; самостійне опрацювання окремих тем; підготовку до поточного, модульного та підсумкового контролю; участь у наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, підготовці тез і статей.

Зміст самостійної роботи здобувача освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними рекомендаціями, завданнями та рекомендаціями викладача.

Технічне обладнання та/або програмне забезпечення. В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проєктор та комп'ютер для проведення лекційних і семінарських занять із презентаційним супроводом. Вивчення окремих тем та виконання практичних завдань потребує доступу до офіційного вебпорталу Верховної Ради України (зокрема картки законопроєктів, стенограми пленарних засідань, сторінки комітетів), бази даних «Законодавство України», офіційних вебресурсів Кабінету Міністрів України, Рахункової палати, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського парламенту, Міжпарламентського союзу, електронних бібліотек і наукових баз даних, а також до мережі Інтернет.

Форми і методи контролю.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий). Поточний контроль здійснюється під час лекційних, практичних і семінарських занять та спрямований на систематичну перевірку розуміння й засвоєння теоретичного матеріалу, уміння застосовувати конституційно-правові норми та аналітичні підходи до оцінювання діяльності парламенту і законопроєктів під час виконання практичних завдань.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

– виступ з основного питання;
– усна доповідь;
– доповнення та запитання до того, хто відповідає;
– систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
– участь у дискусіях та інтерактивних формах організації заняття;

– аналіз законодавства, офіційних документів, наукової та навчальної літератури;
– розв'язання ситуаційних завдань та аналітичних кейсів з питань парламентаризму, законодавчого процесу і парламентського контролю;
– письмові завдання (тестові, контрольні, аналітичні, творчі роботи, реферати тощо);
– підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
– самостійне опрацювання тем.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення); письмовий контроль (контрольна робота, реферат, аналітична записка, виконання практичного завдання); комбінований контроль; презентація самостійної роботи; спостереження; тестовий контроль; оцінювання вирішення проблемних ситуацій та кейсів.

Система оцінювання та вимоги

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти*

	Т1	**Т2**	**Т3**	**Т4**	**Т5**	**Т6**	**Т7**	**Т8**	**Модульна контрольна**	**Залік**	**Разом**
Семінарські / практичні заняття	2	2	2	2	2	2	2	2	30	30	100
Самостійна робота	3	3	3	3	3	3	3	3			

**Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.*

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують, регламентуються Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Здобувачі мають право на зарахування результатів навчання, здобутих під час проходження масових відкритих онлайн-курсів (Coursera, Prometheus, EdEra тощо), тематика яких відповідає змісту дисципліни. Якщо за результатами поточного оцінювання здобувачу не вистачає балів до бажаної кількості, їх можна компенсувати за рахунок таких курсів.

За умови надання сертифіката про успішне завершення курсу здобувачу може бути нараховано до 20 додаткових балів до поточного рейтингу, але не більше, ніж необхідно для досягнення бажаного результату. Загальна сума балів за дисципліну не може перевищувати 100.

Перелік рекомендованих онлайн-курсів і точну кількість балів за кожен із них викладач оголошує в рамках кожної теми.

Модульний контроль. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Парламентаризм» проводиться у письмовій формі у вигляді тестування за допомогою тестових завдань закритого типу, включаючи альтернативні завдання та завдання на встановлення відповідності, а також може містити практичні ситуаційні завдання.

Критерії оцінювання модульного тесту з навчальної дисципліни «Парламентаризм»:
– оцінка «відмінно» (A) виставляється за правильне виконання 90–100 % завдань;
– оцінка «добре» (B, C) виставляється за правильне виконання 75–89 % завдань;
– оцінка «задовільно» (D, E) виставляється за правильне виконання 60–74 % завдань;
– оцінка «незадовільно» (FX) виставляється за виконання менше 60 % завдань;
– неявка на модульний контроль – 0 балів.

Рейтингові бали за модульну контрольну роботу: A – 27–30 балів; B – 25–26 балів; C – 23–24 бали; D – 20–22 бали; E – 18–19 балів; FX – менше 18 балів.

Підсумкове семестрове оцінювання з навчальної дисципліни «Парламентаризм» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. Воно проводиться у встановлені навчальним планом терміни та охоплює обсяг матеріалу, визначений навчальною програмою.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. До заліку допускається здобувач освіти, який виконав усі обов'язкові види навчальної роботи, передбачені силабусом.

Підсумкова оцінка за дисципліну формується за 100-бальною шкалою: робота на семінарських і практичних заняттях — до 16 балів, самостійна робота — до 24 балів, модульна контрольна робота — до 30 балів, залік — до 30 балів. Для одержання позитивної підсумкової оцінки («зараховано») необхідно набрати не менше 60 балів.

Шкала оцінювання залікових завдань

Рівень виконання	Кількість балів	Критерії
Високий	27–30	Здобувач демонструє системні знання, аргументовано застосовує конституційно-правові норми та аналітичні підходи, коректно оцінює діяльність парламенту й законопроєкти та обґрунтовує власні пропозиції.
Достатній	23–26	Здобувач правильно розкриває основний зміст питань і застосовує теоретичні положення до практичних ситуацій парламентської діяльності; можливі окремі несуттєві неточності.
Середній	18–22	Здобувач засвоїв базові положення дисципліни, але допускає помилки у застосуванні норм, процедур або аналітичних підходів.
Низький	0–17	Знання фрагментарні; завдання виконано переважно неправильно або не виконано; здобувач не демонструє достатнього рівня досягнення результатів навчання.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, установлені робочою програмою навчальної дисципліни. За рішенням кафедри за такі види діяльності можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та основної шкали системи оцінювання. Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

Оцінка самостійної роботи

Загальна кількість балів, отриманих здобувачем освіти за виконання самостійної роботи, є складовою академічної успішності з дисципліни. Самостійна робота за кожною темою оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів відповідно до стандартизованих критеріїв.

Шкала оцінювання виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань)

Максимально можлива оцінка самостійної роботи (індивідуальні завдання)	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
3	3	2,25	1,5	0
Критерії: повнота, правильність, самостійність, аргументованість, дотримання вимог академічної доброчесності та своєчасність виконання.				

Форми оцінювання включають: поточне оцінювання роботи на семінарських заняттях; усні відповіді, доповіді та презентації; участь у симуляціях засідань комітету та пленарного засідання; індивідуальні або групові проєкти; вирішення ситуаційних завдань і кейсів; аналіз законопроєктів і нормативно-правових актів; підготовку експертних висновків та policy brief; тестування; модульну контрольну роботу; залікові завдання; підготовку тез конференцій та інших публікацій; інші форми, що забезпечують засвоєння навчальної програми та розвиток практичних компетентностей.

Для оцінювання результатів навчання студента протягом семестру використовується 100-бальна національна та ECTS шкала оцінювання.

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики**	**Оцінка за національною шкалою для заліку**
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	зараховано
75–81	C	добре	зараховано
68–74	D	задовільно	зараховано
60–67	E	задовільно	зараховано
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу.

Для успішного засвоєння курсу «Парламентаризм» здобувач освіти має:

– регулярно відвідувати лекційні та семінарські заняття;
– систематично й активно працювати під час аудиторних занять;
– своєчасно відпрацьовувати пропущені заняття або незадовільні результати;
– у повному обсязі та належної якості виконувати завдання викладача;
– опрацьовувати чинні нормативно-правові акти та рекомендовану літературу;
– виконувати контрольні та інші самостійні роботи;
– дотримуватися норм професійної етики, академічної доброчесності та правил використання цифрових інструментів і штучного інтелекту.

Курс передбачає неухильне дотримання принципів академічної доброчесності. Усі письмові роботи, доповіді, есе, реферати, аналітичні записки та презентації мають бути оригінальними, коректно посилатися на джерела та не містити плагіату, фабрикації або фальсифікації. Використання генеративного штучного інтелекту допускається як допоміжного інструменту за умови дотримання вимог викладача, перевірки фактів і джерел та особистої відповідальності здобувача за поданий результат.

Оцінювання здобувача освіти орієнтоване на активність на семінарських заняттях, якість виконання завдань для самостійної роботи, здатність застосовувати конституційно-правові норми, парламентські процедури та аналітичні інструменти до практичних ситуацій

законодавчої та контрольної діяльності парламенту, а також на виконання завдань, що розвивають аналітичні, комунікативні та управлінські компетентності.

Перелік питань для самоконтролю

1. Чому парламент вважають центральним інститутом представницької демократії і чи може його функції замінити пряма, зокрема цифрова, демократія?

2. Порівняйте концепції імперативного та вільного мандата. Як оцінювати положення ст. 81 Конституції України щодо дострокового припинення повноважень народного депутата у разі невходження до фракції?

3. Які функції парламенту (представницька, законодавча, установча, контрольна, бюджетна, зовнішньополітична) набувають визначального значення в умовах воєнного стану і чому?

4. Чим відрізняються «трансформаційні» парламенти та парламенти-«арени» за класифікацією Н. Полсбі? До якого типу ви віднесли б Верховну Раду України?

5. Які ідеї Конституції Пилипа Орлика 1710 р. та досвід Української Центральної Ради залишаються актуальними для сучасного українського парламентаризму?

6. Як пропорційна виборча система з відкритими регіональними списками, запроваджена Виборчим кодексом України, впливає на структуру парламенту, партійну дисципліну та зв'язок депутата з виборцями?

7. Порівняйте мажоритарну (вестмінстерську) та консенсусну моделі демократії за А. Лейпгартом. Які елементи кожної з них притаманні політичній системі України?

8. Однопалатний чи двопалатний парламент: аргументи «за» і «проти» запровадження бікамералізму в Україні в контексті децентралізації.

9. Як парламентсько-президентська форма правління впливає на відповідальність Уряду та стабільність коаліцій? Що таке «співіснування» (cohabitation)?

10. Які можливості та ризики для якості законотворення і парламентського контролю створює однопартійна парламентська більшість?

11. Чому комітети вважають ключовою ланкою законодавчої та контрольної роботи парламенту? Як підвищити їхню експертну спроможність?

12. Як функціонують депутатські фракції та групи і які інструменти протидії «політичній міграції» депутатів застосовують у світі?

13. Які стандарти доброчесності та депутатської етики рекомендує GRECO для членів парламенту і як вони реалізуються в Україні?

14. Скасування депутатської недоторканності в Україні: аргументи сторін. Чим індемнітет відрізняється від імунітету в європейській практиці?

15. Назвіть стадії законодавчого процесу у Верховній Раді України. Чим відрізняється розгляд законопроєкту за скороченою процедурою від розгляду в трьох читаннях?

16. Що таке «поправковий спам» і як Регламент Верховної Ради України реагує на зловживання процедурою (зокрема, через спеціальну процедуру розгляду)?

17. Які новели Закону України «Про правотворчу діяльність» стосуються ієрархії нормативно-правових актів, планування законопроєктної роботи та оцінки впливу?

18. Що таке «законодавча інфляція» і як оцінювати наслідки ухвалених законів (ex ante та ex post оцінювання, post-legislative scrutiny)?

19. Як Верховна Рада України оцінює відповідність законопроєктів праву ЄС і яку роль у цьому відіграє Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу?

20. Чим парламентський контроль відрізняється від парламентського нагляду (oversight)? Назвіть основні форми парламентського контролю в Україні.

21. Година запитань до Уряду, депутатський запит, депутатське звернення: наскільки ефективні ці інструменти та як їх можна посилити?

22. Які повноваження мають тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України і чому їхні висновки часто не мають реальних правових наслідків?

23. Яку роль відіграє Рахункова палата як орган зовнішнього фінансового контролю від імені парламенту? Як співвідносяться її повноваження зі стандартами INTOSAI?

24. Як парламент здійснює демократичний цивільний контроль над сектором безпеки і оборони в умовах воєнного стану, зберігаючи баланс між прозорістю та державною таємницею?

25. Чому державний бюджет називають «головним законом року»? Як парламент може посилити контроль за видатками на оборону та відновлення?

26. Резолюція недовіри Кабінету Міністрів України: умови, обмеження та роль у системі стримувань і противаг.

27. Як Уповноважений Верховної Ради України з прав людини взаємодіє з парламентом і чому його незалежність особливо важлива в умовах війни?

28. Які принципи закріплює Декларація про відкритість парламенту (2012) і які зобов'язання щодо відкритості Верховної Ради України виконуються в межах Партнерства «Відкритий Уряд»?

29. Як електронні петиції, онлайн-консультації та відкриті дані змінюють взаємодію депутатів із громадянами? Чи прийнятне дистанційне голосування депутатів?

30. Чи можна використовувати штучний інтелект у законотворенні (аналіз законопроєктів, підготовка порівняльних таблиць, прогнозування наслідків)? Які ризики та етичні межі такого використання?

31. Чому обмеження трансляцій пленарних засідань під час воєнного стану викликало суспільну дискусію і як знайти баланс між безпекою та прозорістю?

32. Що змінює Закон України «Про лобіювання» і чому регулювання лобізму розглядається як складова європейської інтеграції та антикорупційної політики?

33. Яка роль парламентської дипломатії, міжпарламентських груп дружби, ПАРЄ, Парламентської асамблеї НАТО та ПА ОБСЄ у підтримці України?

34. Чим Європейський парламент відрізняється від національних парламентів: повноваження, звичайна законодавча процедура, роль політичних груп?

35. Які рекомендації містить Дорожня карта внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України (Місія Європейського парламенту з оцінки потреб, 2016) і яким є стан їх виконання?

36. Що таке «Діалог Жана Моне» і чому культура діалогу та консенсусу є важливою для ефективного парламенту?

37. Як після вступу України до ЄС зміниться роль Верховної Ради України (контроль дотримання принципу субсидіарності, механізми «жовтої» та «помаранчевої картки»)?

38. Які особливості діяльності парламенту в умовах воєнного стану (ст. 83 Конституції України, продовження воєнного стану і загальної мобілізації, безпекові обмеження)?

39. Як забезпечити проведення демократичних парламентських виборів після припинення воєнного стану з урахуванням прав внутрішньо переміщених осіб, виборців за кордоном і військовослужбовців?

40. Як гендерна квота у Виборчому кодексі України вплинула на представництво жінок у парламенті та чи позначається це на змісті публічної політики?

41. Як популізм і політична поляризація впливають на парламентські процеси в Європі та в Україні і які інституційні запобіжники існують?

42. Якими показниками можна оцінювати ефективність і демократичність парламенту? Проаналізуйте Indicators for Democratic Parliaments Міжпарламентського союзу.

43. Як забезпечити безперервність діяльності парламенту в кризових умовах (continuity of parliament) і зробити його стійким інститутом?

44. Запропонуйте три конкретні зміни до Регламенту Верховної Ради України, які, на вашу думку, найбільше підвищили б якість законотворення. Обґрунтуйте свою позицію.

Рекомендовані джерела інформації.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.

2. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1861-17.

3. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/116/95-%D0%B2%D1%80.

4. Про статус народного депутата України : Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2790-12.

5. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України : Закон України від 19.12.2019 № 400-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/400-20.

6. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/576-19.

7. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/776/97-%D0%B2%D1%80.

8. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3354-20.

9. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/794-18.

10. Виборчий кодекс України : Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/396-20.

11. Про лобіювання : Закон України від 23.02.2024 № 3606-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3606-20.

Основна література

12. Зозуля О. І. Перспективи розвитку парламентського контролю в Україні. Форум права. 2023. Т. 76, № 3. С. 6–29. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7947526.

13. Загуменна Ю. О. Вдосконалення Регламенту Верховної Ради України як основа зміцнення її інституційної спроможності: теоретико-правовий дискурс. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 2. С. 692–698. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/167.

14. Воєнний парламентаризм: особливості роботи Верховної Ради України в умовах дії воєнного стану. Часопис «Парламент». 2022–2023. Вип. 1. Київ : Лабораторія законодавчих ініціатив, 2024. URL: https://www.parlament.org.ua/wp-content/uploads/2024/07/chasopys_war_parliament_ukr.pdf.

15. Впровадження внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності. Часопис «Парламент». 2022–2023. Вип. 2. Київ : Лабораторія законодавчих ініціатив, 2024. URL: https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/chasopys-parliament-2-2022-2023-ali.pdf.

16. Martin S., Saalfeld T., Strøm K. W. (eds.). The Oxford Handbook of Legislative Studies. Oxford : Oxford University Press, 2014. DOI: https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199653010.001.0001.

17. Lijphart A. Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries. 2nd ed. New Haven : Yale University Press, 2012.

18. Loewenberg G. On Legislatures: The Puzzle of Representation. Boulder : Paradigm Publishers, 2011.

19. European Parliament Needs Assessment Mission to the Verkhovna Rada of Ukraine. Report and Roadmap on Internal Reform and Capacity-Building for the Verkhovna Rada of Ukraine. Kyiv; Brussels : European Parliament, 2016.

Додаткова література

20. Лісна І. С. Імплементація європейських правових норм у законодавство України. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2024. № 48. С. 152–163. DOI: https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-48-2-152-163.

21. Жекало Г. І. Адаптація українського законодавства до acquis communautaire: доктринальні засади, переговорний вимір та перспективи правового регулювання. Економічний простір. 2026. № 214. С. 359–366. DOI: https://doi.org/10.30838/EP.214.359-366.

22. Чмир Я. І., Стілл А. В., Мошнін А. А., Рикунов Д. В. Механізми публічного управління: суть, роль та функції (на прикладі механізму контролю). Публічне урядування. 2024. № 3 (40). С. 50–57. DOI: https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-3(40)-7.

23. Дакал А. В., Чмир Я. І., Семенець-Орлова І. А. Внутрішній контроль у системі публічного управління (контекст посилення безпекових викликів в сучасній Україні). Публічне управління і адміністрування в Україні. 2024. Вип. 39. С. 248–252. DOI: https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.47.

24. Inter-Parliamentary Union, United Nations Development Programme. Global Parliamentary Report 2022: Public engagement in the work of parliament. Geneva : IPU, 2022. URL: https://www.ipu.org/global-parliamentary-report-2022.

25. Inter-Parliamentary Union. Indicators for Democratic Parliaments. URL: https://www.parliamentaryindicators.org/.

Інформаційні інтернет-ресурси

26. Верховна Рада України : офіційний вебпортал. URL: https://www.rada.gov.ua/.

27. Законодавство України : база даних / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/.

28. Рахункова палата : офіційний вебсайт. URL: https://rp.gov.ua/.

29. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини : офіційний вебсайт. URL: https://ombudsman.gov.ua/.

30. European Parliament : official website. URL: https://www.europarl.europa.eu/.

31. Inter-Parliamentary Union. Parline: global data on national parliaments. URL: https://data.ipu.org/.

32. Лабораторія законодавчих ініціатив : офіційний вебсайт. URL: https://parlament.org.ua/.

33. Громадський рух «Чесно» : офіційний вебсайт. URL: https://www.chesno.org/.